ข้อยกเว้นของพยานหลักฐานซึ่งต้องห้ามรับฟังในคดีอาญา

Statutory Exception of Inadmissible Evidences in Criminal Cases

เชฏฐ คำวรรณ* สุภัทร รัตนารมย์ และ อนันต์ สันติภาพ

Chad Comewan* Supat Rattanarom and Anan Santiparb

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ประทุมธานี ประเทศไทย
Faculty of Law, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand
**Corresponding author, E-mail: chad.c@rsu.ac.th*

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ข้อยกเว้นของพยานหลักฐาน ซึ่งต้องห้ามรับฟัง ในคดีอาญา จัดทำขึ้นภายใต้ขอบเขตวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม ศึกษา และพิเคราะห์ถึงพยานหลักฐานซึ่งต้องห้ามรับฟัง ในคดีอาญา โดยชั้นพิจารณาของศาล โดยศึกษาถึงความเหมาะสมของจุดกึ่งกลาง ระหว่างการใช้อำนาจของรัฐ ต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ภายใต้ความยุติธรรมและความเป็นธรรม โดยได้รวบรวมประเด็นสำคัญในการนำสืบของพยานหลักฐาน ในชั้นพิจารณา และเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายสากลที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นถึงความจำเป็นและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ให้สอดคล้องและเหมาะสม ก่อให้เกิดความเป็นธรรมและยุติธรรมอย่างที่สุด โดยเป็นการศึกษาจากเอกสารทั้งหมด จากประมวลกฎหมายไทย ประมวลกฎหมายต่างประเทศ ความเห็นจากงานวิจัยและบทความต่างๆประกอบ ซึ่งผลของการวิจัยที่แยกออกไปเป็นประเด็นต่างๆ ทำให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างจากกฎหมายต่างประเทศและหลักกฎหมายสากล ซึ่งผลสรุปในประเด็นต่างๆของการรับฟังพยานหลักฐาน ที่ผู้วิจัยได้แยกประเภท โดยในบางประเภทผู้วิจัยเห็นด้วยกับหลักการทั่วไป ของหลักกฎหมายไทยและหลักกฎหมายสากล แต่ในบางประเด็น ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม ความถูกต้อง และความชอบธรรม ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะปรับเปลี่ยนแนวคิด และวิธีการให้ถูกต้อง ตรงกับสภาพแวดล้อม หรือบริบทของความเป็นจริง ซึ่งผลสรุปดังกล่าว จะสามารถนำผลไปวิจัย เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ ในทางรูปธรรม รวมถึงการวิจัยต่อไปในประเย็นย่อย ของหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของกฎหมายอาญาต่อไป

คำสำคัญ: *พยานหลักฐาน ความเป็นธรรมและความยุติธรรม คดีอาญา พยานที่ต้องห้ามรับฟัง*

Abstract

The research paper on the Statutory Exception of Inadmissible Evidences in Criminal Cases was conducted upon the major objective of: collecting, studying, and analyzing evidences that the law denies to entry for proofing

the defendant guilty during the criminal proceeding, by the plaintiff, as well as the appropriation of using the legal power by the State, versus the individual' right and freedom. In addition, this research specified and identified all the significant keystones of bringing witnesses or evidence to the court, by comparing and complying with the law of other countries or international law. According to the result, "Agree or Disagree" on the different presented issues, by the researchers opinions, obviously depended on circumstances and appropriated contexts; however, reaching the aims and objectives of the justice and equity, distinctively, was the most significance for the consideration and the decision of recommendations. Finally, the suggestion of this research would partly contribute to change and improvement of the statutory in the future and would optimistically be an example as well as fundamental information for further research.

Keywords: *Evidence, Equity and justice, Criminal case, Inadmissible evidence*

1. บทนำ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องการกระทำความผิดในทางอาญาที่ดีนั้น ต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญอันได้แก่ ความสามารถที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้ สามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมได้โดยการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาโดยเร็ว และต้องรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมได้ ทั้งนี้จากการกระทำความผิดอาญาเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของรัฐ ซึ่งเป็นส่วนรวม รัฐจึงจำเป็นจะต้องเข้าควบคุมดูแล เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคม (สุขสมัย สุทธิบดี, 2527) 1) วิธีการหนึ่งที่รัฐใช้ในการควบคุมดูแลเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคมได้แก่การใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือที่จะนำบุคคลซึ่งกระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือเพื่อที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยเน้นหนักทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม มุ่งที่จะควบคุม ระงับ และปราบปรามอาชญากรรม โดยรวดเร็วและแน่นอน เนื่องจากเป็นภาระของฝ่ายบริหารในอันที่จะควบคุมอาชญากรรมและหยุดยั้งอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่สังคม

แต่อย่างใดก็ตามการที่จะนำบุคคลซึ่งกระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้นั้นต้องมีการพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้นก่อนซึ่งการพิสูจน์ความผิดโดยปกติเป็นหน้าที่ของโจทก์ (สมพร พรหมหิตาธร, 2544) ต้องนำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลย ดังนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดซึ่งโจทก์ในคดีอาญาต้องใช้เพื่อที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยย่อมได้แก่พยานหลักฐานที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น แต่ข้อกำหนดของกฎหมาย ในเรื่องการต้องห้ามรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา ภายใต้ข้อกฎหมายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2, 2544) อาจเป็นการตัดเครื่องมือที่โจทก์จะใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยเนื่องจากโจทก์ไม่สามารถที่จะนำพยานหลักฐานซึ่งถูกต้องห้ามรับฟังมาใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ ทำให้พยานหลักฐานที่เหลือของโจทก์ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยมีน้อยลง

อย่างไรก็ดี เหตุผลที่ต้องมีหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยโดยการตัดพยานหลักฐานของโจทก์บางอย่างออกไปจากกระบวนพิจารณานั้น อาจจะเสมือนว่าเป็นการช่วยอาชญากรแต่เนื่องจากจำเลยก็เป็นบุคคลหนึ่งที่

มีสิทธิจะได้รับความเที่ยงธรรมตามกฎหมายเหมือนบุคคลอื่น ๆ จำเลย จึงพึงได้รับการปกป้องสิทธิที่เขามี ในฐานะจำเลย ตามที่กฎหมายบัญญัติ ประกอบด้วยในสายตาของกฎหมาย จำเลยในคดีอาญา ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิด (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11(1) และก่อนที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ อันเป็นแนวคิดพื้นฐานมาจากกฎหมายธรรมชาติและสิทธิตามธรรมชาติที่ต้องการที่จะมีหลักประกันคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มิให้ถูกละเมิดโดยอำนาจรัฐ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2541) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทุกขั้นตอนจะต้องโปร่งใส เป็นธรรมและสามารถที่จะตรวจสอบได้

อนึ่ง ความสำคัญของปัญหาจากการวิจัยนี้ ประการหนึ่ง สืบเนื่องจากปัญหาในกระบวนการทางอาญา ซึ่งแม้ว่าจะปรากฏข้อกฎหมายในการปฏิบัติ ซึ่งได้บัญญัติเป็นข้อปฏิบัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างชัดแจ้งก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติและในทางกฎหมาย จะต้องมีกระบวนการ ที่อาจกล่าวเรียกเทียบเคียงว่า “กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ” ซึ่งต้นน้ำนั้น จะหมายถึงกระบวนการชั้นต้น ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับชั้นสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ กลางน้ำ หมายถึงกระบวนการที่ผ่านมาจากชั้นต้น มาสู่ชั้นอัยการ และปลายน้ำ หมายถึงกระบวนการ ที่ผ่านมาจากชั้นอัยการมาสู่ศาลยุติธรรม โดยความจริงแล้ว ในชั้นปลายน้ำ ถือได้ว่าเป็นชั้นที่มีความสำคัญอย่างที่สุด เพราะเป็นกระบวนการที่จะตัดสินการกระทำของผู้ต้องคดี หรือผู้ถูกฟ้องคดี หรือจำเลยว่ามีความผิด และจะต้องรับโทษทางอาญาหรือไม่ ดังนั้นในการพิจารณาคดีในชั้นสุดท้าย จำเป็นต้องอาศัยพยานหลักฐาน ที่ได้จากการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในชั้นต้นน้ำ

อันที่จริง จำเลย หรือผู้ต้องหาในคดีอาญา อาจนำพยานหลักฐานเข้าพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ในชั้นศาลหรือชั้นปลายน้ำเพิ่มเติมได้ก็ตาม (เจริญสุข สุขสวัสดิ์, 2561) แต่เมื่อเปรียบเทียบทั้งสายแล้ว จะเห็นว่า ชั้นต้น หรือในชั้นต้นน้ำ พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานในการประทำความผิดของ ผู้ต้องหาก่อนเป็นชั้นแรก การที่ผู้ต้องหานั้น ไม่มีความรู้ในทางกฎหมาย อาจเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้ความไม่ถูกต้องในกระบวนการทางกฎหมายเกิดขึ้นในชั้นนี้ได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผู้ต้องหา สามารถยื่นพยานหลักฐานต่อสู้จากการกล่าวโทษนี้ได้ โดยสิทธิและเสรีภาพในทางกฎหมาย แต่เช่นที่กล่าวมาแล้วนั้น ความเอนเอียงต่อ ความถูกต้องและชอบธรรม อาจเกิดขึ้น และเกิดขึ้นได้ง่าย ในชั้นต้น เพราะผู้ดำเนินการสอบสวนการกระทำความผิด และรวบรวมพยานหลักฐาน และรวมไปถึงการเขียนสำนวน สั่งฟ้อง เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งอาจมิใช่เป็นผู้สำเร็จหรือมีวุฒิการศึกษาในทางกฎหมาย เป็นพียงพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่มียศ ร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า (วราภรณ์, 2556) ดังนั้นการสอบสวน อาจมีความไม่สมบูรณ์ ตามหลักกฎหมายภายใต้สิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดก็ได้ และอาจก่อให้เกิดเป็นการใช้อำนาจของรัฐ ในทางมิชอบต่อผู้ต้องหาอีกด้วย อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากการจับกุม ผู้จับกุมก็หาได้เป็นบุคคลคนเดียวกันกับพนักสอบสวนไม่ แต่หากเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายปราบปราม และสืบสวน (ชาญ คำวรรณ, 2561) ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ ได้กล่าวถึงปัญหาของการรับสารภาพในชั้นจับกุมด้วยแล้ว ว่าจะถือได้ว่าเป็นสิทธิและเสรีภาพอันควรของผู้ถูกจับกุม ในชั้นการจับกุมหรือไม่ โดยจะนำคำรับสารภาพนั้นมาเป็นพยานหลักฐาน เพื่อรับฟังและตัดสินว่า ผู้นั้นมีความผิด ได้หรือไม่

สำหรับในชั้นอัยการ อัยการมีหน้าที่รับสำนวน คำฟ้องจากพนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการสอบสวน หน้าที่ของอัยการคือการพิจารณาสำนวน ของพนักงานสอบสวนและเป็นโจทก์ให้แก่

ประชาชน ในกรณีที่ประชาชนไม่สามารถฟ้องเองได้ (มาตรา 14 พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553) ซึ่งในทางปฏิบัติโดยสรุปแล้ว พนักงานอัยการจะพิจารณาสำนวนคำฟ้องจากพนักงานสอบสวนในชั้นต้นว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นการการกระทำที่ได้ระบุมาในสำนวน ไม่ครบองค์ประกอบความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดทางอาญาจริงหรือไม่ พนักงานอัยการอาจจะมีคำสั่งไม่ฟ้อง หรืออาจมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม และให้จัดทำสำนวนแก้ไขที่สมบูรณ์ อีกครั้ง ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมนั้น มีขั้นตอนถึงสามขั้นตอน ผ่ายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ หรือพบเห็นการกระทำ จะเป็นชั้นต้น ส่วนในชั้นที่สอง พนักงานอัยการ มิได้มีส่วนในการจับกุม แต่พิจารณาจากสำนวน ซึ่งถูกนำส่งมาจากชั้นต้น หรือพนักงานสอบสวน ปัญหาความคลาดเคลื่อนในกระบวนการ อาจเกิดขึ้นได้ พยานหลักฐาน อาจตกหล่น หรือมิได้มีการระบุไว้ในสำนวน ก็อาจเป็นประเด็นปัญหาประการหนึ่งก็ได้ (ธรรมรงค์ชัย วงษ์สวัสดิ์, 2561)

สำหรับในชั้นสุดท้าย หรือในชั้นศาล ซึ่งผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิด จะถูกเรียกว่าเป็น “จำเลย” ในชั้นนี้บทบัญญัติหลายประการ ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติกระบวนการหรือวิธีการ ในการนำพยานหลักฐาน เข้าสืบหักล้าง ต่อการกล่าวหา แต่อย่างไรก็ดี ไม่อาจปฏิเสธได้ในเชิงประจักษ์ ได้ว่าศาลจะหยิบยกองค์ประกอบแห่งการกระทำ และข้อเท็จจริง หรือความจริงต่างๆ มาจากสำนวน ที่เริ่มต้นมาจาก ชั้นต้น แม้ว่าศาลจะมีอำนาจในการให้มีการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม หรือการเดินเผชิญสืบ เพื่อให้ได้ความจริงมาปรากฏ (คณิต ณ. นคร, 2561) แต่กระนั้น สำนวนเอกสาร ซึ่งเป็นเอกสารต้นซึ่งระบุถึงการกระทำอันเป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา ก็มาจากพนักงานสอบสวน และผ่านมาในชั้นกลางโดยพนักงานอัยการ อยู่เช่นเดิม

หลากหลายตัวอย่างซึ่งเกิดความมิชอบ ไม่ถูกต้อง หรือความไม่เป็นธรรม ต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิด หรือจำเลยก็ดี จะเห็นได้จากการที่มีกรณีเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่นการจับกุมและลงโทษ ผู้ที่มิใช่ผู้กระทำความผิดจริง (แพะ) หรือการใช้อำนาจที่มิชอบจับกุมผู้ต้องหา เป็นต้น ดังนั้นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของคำพิพากษา ตัดสินคดี นั่นคือ “พยานหลักฐาน” นั่นเอง

หลักการต้องห้ามรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บางกรณีอาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวในปัจจุบันมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการหรือความจำเป็นของบ้านเมืองที่จำต้องอาศัยพยานหลักฐานดังกล่าวมาใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย ซึ่งในบทความนี้จะยกกล่าวเป็นประเด็น ได้แก่

- การให้ถ้อยคำของผู้ถูกจับกุม โดยเจ้าพนักงาน ภายใต้บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคท้าย *“ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี”* จะเห็นได้ว่า หากผู้ถูกจับกล่าวถ้อยคำรับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิดต่อเจ้าพนักงานผู้จับหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัว กฎหมายห้ามมิให้รับฟังคำรับสารภาพนั้นเป็นพยานหลักฐาน

- ในกรณีของพยานหลักฐานที่ได้มาโดยกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งควรมีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะให้กระบวนการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมสามารถดำเนินการได้โดยพยานหลักฐานบางอย่างแม้ได้มาโดยกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยบ้าง แต่หากเป็นกรณีที่มีความจำเป็น (นราธิป แย้มศรี, 2542) กรณีเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในคดีหรือกรณีของการกระทำความผิดที่กระทบต่อสังคมเป็นอย่างมากอาทิเช่นกรณีของการก่อการร้าย ก็ควรที่จะมีข้อยกเว้นสามารถที่จะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้

2. วัตถุประสงค์

1. การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อต้องการหาจุดกึ่งกลาง หรือจุดร่วม ระหว่างการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลใดๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ในการพิจารณาคดีอาญา เพื่อมิให้กระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพ ของบุคคลหรือเอกชนต่างๆ ภายใต้อาณัติของรัฐ โดยก่อเป็นประโยชน์ ต่อความเป็นธรรม และความยุติธรรม ให้มากที่สุด

2. เพื่อศึกษาและให้ทราบ เข้าใจถึงหลักการ ทฤษฎี และแนวความคิดทางกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายลักษณะพยาน โดยเฉพาะพยานหลักฐาน ซึ่งกฎหมายวางหลักไว้ต้องห้ามรับฟังในคดีอาญา ในการพิจารณาคดีของศาล

3. เพื่อศึกษาและรวบรวมปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานซึ่งต้องห้ามรับฟัง ในคดีอาญาโดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติกฎหมายในประเทศไทย เปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายของสากลในเรื่องการต้องห้ามรับฟัง พยานหลักฐาน ในชั้นพิจารณา ของคดีอาญา และจึงพิจารณาว่าจะเป็นการเหมาะสมกับบริบทภายใต้ความเป็นธรรมต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาญา ของประเทศไทย หรือไม่

4. เพื่อศึกษาถึงปัญหา ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ในชั้นพิจารณาคดี ในคดีอาญา และศึกษาถึงแนวทาง การให้ความเห็นและข้อแนะนำ ต่อการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การทำวิจัย เป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research)โดยศึกษาจากตัวบทกฎหมายทั้งกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศ ตลอดจนคำพิพากษาของศาลสูง (คำพิพากษาฎีกา) เอกสารวิจัย วรรณกรรมทางกฎหมายและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านกฎหมายลักษณะพยานและกฎหมายอาญา และ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในทุกชั้น ไม่ว่าจะเป็นชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน (ต้นน้ำ) พนักงานอัยการ (กลางน้ำ) และผู้พิพากษา (ปลายน้ำ) รวมถึงข้อแนะนำ

จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นพิจารณาของศาลอาญา อุปสรรคที่พบและความต้องการของสังคมส่วนรวมโดยเฉพาะบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับคดีอาญาโดยตรง อาทิ โจทก์ และจำเลย จากนั้นจึงพิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายในส่วนของพยานหลักฐานซึ่งต้องห้ามรับฟังในชั้นพิจารณา ในคดีอาญา สามารถที่จะคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และให้ความเป็นธรรม และยุติธรรมต่อ ผู้ต้องหา จำเลย หรือโจทก์

4. อภิปรายผล

จากการศึกษาถึงแนวคิด และทฤษฎีของกฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งต้องห้ามรับฟังในคดีอาญา ผู้วิจัยได้พิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นการจากใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลย สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มพยานหลักฐานที่เกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐาน

กลุ่มของพยานหลักฐานที่เกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานนั้นประกอบด้วยบทบัญญัติของกฎหมาย ที่มีเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลย กลุ่มของพยานหลักฐานที่เกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานนั้น สามารถที่จะแบ่งออกได้เป็นปัญหาในเรื่องของการต้องห้ามรับฟังพยานหลักฐานเท็จ หรือพยานหลักฐานปลอม การต้องห้ามรับฟังพยานที่ไม่สามารถเข้าใจคำถามและไม่สามารถตอบคำถามได้และการต้องห้ามมิให้รับฟังพยานที่ไม่ได้มีการสาบาน (ณรงค์ ใจหาญ, 2544)

1.1.1 พยานหลักฐานเท็จหรือพยานหลักฐานปลอม

กฎหมายไทยได้มีการบัญญัติเรื่องการเบิกความอันเป็นเท็จไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177 และในเรื่องของการนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ บัญญัติไว้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 180 เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ ก็ได้มีการบัญญัติเป็นความผิดเช่นเดียวกัน เช่นในบทบัญญัติของ The European Communities Act 1972 มาตรา 11 หรือกฎหมายของประเทศอังกฤษ มีบัญญัติไว้ใน The Perjury Act 1911 ตามมาตรา 7 เช่นเดียวกัน

ในเรื่องของพยานหลักฐานเท็จหรือพยานหลักฐานปลอมนั้น ไม่ว่าเป็นเรื่องของแนวความคิดทฤษฎีทั้งกฎหมายของต่างประเทศหรือกฎหมายของประเทศไทย ต่างมีการบัญญัติเป็นความผิดไว้เหมือนกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า เรื่องดังกล่าว เป็นหลักสากลหรือหลักพื้นฐานของกฎหมายทั่วไป ที่พยานหลักฐานเท็จ หรือพยานหลักฐานปลอมจักต้องห้ามรับฟังในคดีอาญา เพราะเหตุว่า การยอมให้มีการนำสืบพยานหลักฐานเท็จ หรือพยานหลักฐานปลอมจะทำให้ข้อเท็จจริง หรือความจริงคาดเคลื่อน อีกทั้งในส่วนของผลของคดี จะกลายเป็นผลที่มิชอบ และผิดเพี้ยนไป และถือว่า ไม่เป็นการสมดั่งเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในเรื่องของความเป็นธรรมและการอำนวยความยุติธรรม ต่อประชาชน พิจารณาจากตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 669/2532 *“คำเบิกความของจำเลย ซึ่งไม่มีน้ำหนักในการวินิจฉัยของศาลหรือจะมีผลให้แพ้ชนะคดีกันเป็นคำเบิกความที่ไม่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี แม้คำเบิกความดังกล่าวจะเป็นเท็จ จำเลยก็ไม่มีความผิดฐานเบิกความเท็จซึ่งในบทบัญญัติของกฎหมายหรือในทางปฏิบัติเองการกระทำจะเป็นความผิดต้อง ได้เบิกความอันเป็นเท็จในข้อสำคัญแห่งคดีหรือต้องนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในข้อสำคัญแห่งคดี ”*

การห้ามรับฟังพยานหลักฐานเท็จหรือพยานหลักฐานปลอมนั้น เป็นสิ่งที่สมควรแล้ว และมิได้กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญาแต่อย่างใด กลับเป็นผลดีต่อจำเลยอีกด้วย เนื่องจากหากยอมให้มีการรับฟังแล้ว อาจมีการทำพยานหลักฐานเท็จ ใส่ร้ายจำเลย ให้จำเลยมีความผิดได้ แต่ในขณะเดียวกันหากจำเลยเป็นผู้กระทำพยานหลักฐานเท็จเสียเอง ก็เท่ากับว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงแต่พยายามที่จะกระทำให้ความจริงบิดเบือนไป เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ในทางรูปคดี เป็นการมาศาลด้วยมือที่ไม่สะอาด (เสริมศักดิ์ วงศ์กระจ่าง, 2545) ดังนี้แล้ว การต้องห้ามรับฟังพยานหลักฐานเท็จหรือพยานหลักฐานปลอม จึงไม่ทำให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยเสียหรือลดไปแต่อย่างใดไม่

1.1.2 พยานที่ไม่สามารถเข้าใจคำถามและไม่สามารถตอบคำถามได้

กฎหมายไทยได้มีการบัญญัติเรื่องนี้ไว้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 ซึ่งถ้าบุคคลใดที่รู้เห็นเหตุการณ์และสามารถเข้าใจคำถามและตอบคำถามได้ก็สามารถที่จะเป็นพยานได้ ซึ่งสามารถศึกษาได้จากตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ 1199/2526 *"ผู้เสียหายอายุ 15 ปีเป็นคนปัญญาอ่อน พูดเรื่องยาก ๆ ไม่ค่อยจะรู้เรื่อง แต่สามารถเบิกความต่อศาลในคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดทางเพศได้ดี รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้"* หรือในกรณีที่เป็นญาติกันก็สามารถที่จะรับฟังได้เช่นตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1351/2539 *"ไม่มีบทกฎหมายใดห้ามมิให้รับฟังคำเบิกความของพยานที่เป็นญาติกันหากศาล เห็นว่าพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และชอบด้วยเหตุผลพอให้รับฟังได้ว่าเป็นความจริง ศาลก็มีอำนาจรับฟังคำเบิกความของพยานดังกล่าวนั้นได้"*

ในบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ ต่างก็มีเรื่องของพยานที่ไม่สามารถเข้าใจคำถามและไม่สามารถตอบคำถามได้เช่นเดียวกัน กล่าวคือใน California Evidence Code Section 701 (a) (1) ที่ว่าพยานบุคคลนั้นต้องสามารถที่จะสื่อสารได้อย่างเข้าใจ เนื่องจากกระบวนการดูดซับข้อเท็จจริงจากพยานบุคคลนั้น ต้องใช้วิธีถามคำถามและตอบคำถาม ดังนั้นแม้พยานบุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจคำถามและไม่สามารถตอบคำถามได้ ไม่ว่าจะเห็นการกระทำความผิด หรือเห็นเหตุการณ์โดยตลอดก็ตาม ก็ไม่มีประโยชน์ต่อการพิสูจน์ความจริงในทางอรรถคดี เนื่องจากไม่สามารถที่จะรับฟังได้โดยธรรมชาติ ดังนั้นการต้องห้ามรับฟังพยานบุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจคำถามและไม่สามารถตอบคำถามได้ จึงไม่กระทบกระเทือนต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยแต่อย่างใด เช่นเดียวกัน

1.1.3 พยานที่ไม่ได้มีการสาบาน

กฎหมายไทยได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 112 ซึ่งนำหลักดังกล่าว มาใช้ในคดีอาญาด้วย เช่นเดียวกันกับบทบัญญัติของกฎหมายในต่างประเทศ ซึ่งต่างก็มีเรื่องการสาบานของพยานก่อนเบิกความเช่นเดียวกัน กล่าวคือใน Canada Evidence Act (1985) มาตรา 14 หรือตามหลักกฎหมายพยานของประเทศอังกฤษ ที่ถือว่าการพิจารณาคดีนั้นได้กระทำในนามของพระเจ้า พยานจึงต้องสาบานต่อพระคัมภีร์ของศาสนาคริสต์ ถ้าพยานไม่ยอมรับความศักดิ์สิทธิ์ของพระคัมภีร์ก็ไม่สามารถที่จะเป็นพยานได้ คนที่ไม่ถือศาสนาคริสต์จึงไม่สามารถที่จะเป็นพยานได้ หรือแม้แต่เด็กที่ไม่เข้าใจความหมายของคำสาบาน หรือไม่เข้าใจว่าเมื่อผิดคำสาบานแล้วจะมีผลอย่างไร ก็เป็นพยานไม่ได้เช่นกัน

ในปัจจุบันอาจมีแนวความคิดที่ว่าบุคคลไม่เกรงกลัวต่อความเชื่อดังกล่าว แต่ในความเป็นจริงแล้ว แม้จะไม่ได้ผลเต็มที่แต่ก็ยังเป็นเรื่องที่เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวได้ว่าสิ่งที่พยานได้กล่าวนั้นหากได้มีการสาบานหรือได้กล่าวคำปฏิญาณ ก็น่าที่จะเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้ ในเรื่องของการต้องห้ามรับฟังพยานที่เบิกความโดยไม่ได้สาบาน หรือปฏิญาณก่อนนี้ มีขึ้นเพื่อคุ้มครองให้เกิดความจริงปรากฏในทางอรรถคดีจึงเป็นส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญา ในอีกทางหนึ่ง

1.2 กลุ่มพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลย

กลุ่มพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับจำเลยนั้นได้แก่ เรื่องของพยานที่เป็นผู้ร่วมในการกระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นกรณีของคำให้การชั้นสอบสวนหรือคำซัดทอดของผู้ต้องหาด้วยกัน หรือ คำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาคนหนึ่ง เรื่องพยานที่เกิดจากการสืบพยานลับหลังจำเลย ซึ่งตามปกติแล้วในการพิจารณาและสืบพยานในศาลในคดีอาญาต้องกระทำต่อหน้าจำเลยตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญามาตรา 172 เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยเพราะบุคคลที่รู้เรื่องในการกระทำดีที่สุดได้แก่จำเลยและเพื่อให้จำเลยมีส่วนในการพิจารณาพิพากษาด้วยเว้นแต่ในกรณีตามข้อยกเว้นเช่นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ทวิหรือกรณีการเดินเผชิญสืบและการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 102 ที่จำเลยในคดีอาญามีสิทธิที่จะแถลงขอไม่ตามเผชิญสืบ หรือแถลงว่าจะไม่ตามประเด็นไปได้

1.2.1 พยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด

สำหรับในเรื่องของการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดหากเป็นในกรณีของคำให้การชั้นสอบสวนหรือคำซัดทอดของผู้ต้องหาด้วยกัน ถ้าได้ปรักปรำไปถึงคนอื่นซึ่งเป็นพยานบอกเล่า คำซัดทอดนี้ไม่สามารถรับฟังได้ (สุนทร เกิดโภคา, 2541) เพราะไม่ใช่คำรับของคนที่ถูกซักทอดไม่น่าเชื่อถือเพราะมีมูลเหตุจูงใจที่จะปรักปรำคนอื่นเกินกว่าเหตุเพื่อให้ตัวเองหลุดพ้นหรือได้รับโทษเบาลงไม่ว่าเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนหรือมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นเป็นผู้ให้การและไม่ว่าจะถูกดำเนินคดีด้วยหรือไม่ก็ตาม

คำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาคนหนึ่งรับฟังได้เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเขาเนื่องจากเป็นคำรับของตัวความและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 กำหนดให้ใช้เป็นพยานหลักฐานยันเขาในการพิจารณาได้

ในส่วนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ที่บัญญัติ “ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน” ตรงตามหลักกฎหมายของต่างประเทศที่ว่า “ไม่มีใครอาจถูกบังคับให้ต้องปรักปรำตนเอง” (จิรพจน์ ไทยเล็ก, 2544) เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ห้ามไม่ให้อ้างจำเลยเป็นพยานเพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยไม่ต้องการให้ปรักปรำตนเองและในส่วนของจำเลยอื่น ๆ ก็ห้ามรับฟังเนื่องจากการกระทำความผิดที่หลายคนร่วมกันทำนั้นยากที่จะตัดขาดได้ว่า การกระทำส่วนใดของใครอยู่ที่ใด แต่ในทางปฏิบัติหากมีการแยกฟ้องโจทก์สามารถที่จะอ้างจำเลยในคดีหนึ่งมาเป็นพยานโจทก์ในอีกคดีได้ หรือการยอมรับฟังผู้ร่วมกระทำความผิดบางคนที่ถูกกันไว้เป็นพยาน หรือในกรณีที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดหากถูกดำเนินคดีจนเสร็จเด็ดขาดพ้นจากฐานะจำเลยไปแล้ว โจทก์ก็สามารถที่จะอ้างบุคคลนั้นเป็นพยาน ไม่ต้องห้ามรับฟัง ทำให้ไม่สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างเต็มที่ เพราะโจทก์สามารถที่จะหลีกเลี่ยงด้วยการแยกฟ้องจำเลยเป็นคนละคดี แม้จะเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหากแต่การที่ศาลออกหมายเรียกมาเป็นพยานนั้นทำให้พยานต้องถูกบังคับให้พูดความจริงและมีส่วนที่พาดพิงไปถึงการกระทำของตัวเองด้วย เลี่ยงไม่ได้ในการที่ไม่ให้สิทธิของเขาถูกละเมิด

พยานหลักฐานที่โจทก์จะใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยนั้นควรมาจากพยานหลักฐานของโจทก์โดยแท้ (ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์, 2544) ซึ่งไม่ว่าจะได้มีการแยกฟ้องหรือถูกกันไว้เป็นพยานหรือถูกดำเนินคดีจนเสร็จเด็ดขาดพ้นจากฐานะจำเลยไปแล้วก็ไม่สมควรที่จะให้มีการรับฟังพยานดังกล่าวเนื่องจากเป็นการทำลายหลักการของสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ไม่มีใครอาจถูกบังคับให้ต้องปรักปรำตนเอง” (เสริมศักดิ์ วงศ์กระจ่าง, 2545) และในกรณีของคำเบิกความของบุคคลที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้นน่าเชื่อว่าจะเบิกความโดยมีมูลเหตุชักจูงใจอันจะทำให้การพิสูจน์ความจริงคลาดเคลื่อนได้ การรับฟังพยานหลักฐานในส่วนนี้เท่ากับเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญา

1.2.2 พยานที่เกิดจากการสืบพยานลับหลังจำเลย

ปกติแล้วในการพิจารณาและสืบพยานในศาลในคดีอาญาต้องกระทำต่อหน้าจำเลยตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยเพราะบุคคลที่รู้เรื่องในการกระทำดีที่สุดได้แก่จำเลยและเพื่อให้จำเลยมีส่วนในการพิจารณาพิพากษาด้วยเว้นแต่ในกรณีตามข้อยกเว้นเช่นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ทวิ หรือกรณีการเดินเผชิญสืบและการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 230 ที่จำเลยในคดีอาญามีสิทธิที่จะแถลงขอไม่ตามเผชิญสืบ หรือแถลงว่าจะไม่ตามประเด็นไปได้ (ธรรมรงค์ชัย วงษ์สวัสดิ์, 2561)

ในต่างประเทศนั้นเรื่องของพยานที่เกิดจากการสืบพยานลับหลังจำเลยต้องห้ามรับฟังเช่นกันเช่นตาม The Criminal Procedure Act, 1967 ได้มีบทบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับการสืบพยานลับหลังจำเลยไว้ว่า การให้การเป็นพยานในศาลนั้นต้องกระทำต่อหน้าศาลและต่อหน้าจำเลย ในประเทศ สก็อตแลนด์ ก็มีบัญญัติไว้ในมาตรา 92 ของ Criminal Procedure (Scotland) Act 1995 ที่ให้การสืบพยานก็ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเช่นเดียวกัน

อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักสากลที่พยานอันเกิดจากการสืบพยานลับหลังจำเลยไม่สามารถที่จะรับฟังได้ เพื่อให้จำเลยได้ปกป้องสิทธิของตนอย่างเต็มที่การสืบพยานหลักฐานจึงต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่ในทางปฏิบัติเรื่องของการเดินเผชิญสืบและการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นนั้น ปกติจำเลยที่ต้องขังระหว่างพิจารณาในการควบคุมของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะแถลงขอไม่ตามเผชิญสืบหรือแถลงว่าจะไม่ตามประเด็นไปทำให้เกิดผลเสียแก่การพิจารณาคดีทำให้มาตรฐานต่ำกว่าขั้นต่ำของสากลที่ว่าต้องพิจารณาคดีหรือสืบพยานหลักฐานต่อหน้าจำเลยในคดีอาญา ซึ่งเป็นการให้โอกาสจำเลยต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้การสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลยทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นในกรณีใด

1.3 กลุ่มพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ

กลุ่มพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบนั้นปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 ในเรื่องของพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบสามารถที่จะแบ่งได้ดังต่อไปนี้ประเภทของคำให้การของบุคคลในฐานะพยานและในฐานะผู้ต้องหาซึ่งเป็นในเรื่องการสอบสวน โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 ได้หากในกรณีที่พนักงานสอบสวนไปขู่เข็ญ บังคับ หลอกลวง ให้คำมั่นสัญญา หรือจูงใจให้พยานให้การอย่างหนึ่งอย่างใด คำให้การนั้นย่อมรับฟังไม่ได้

คำให้การของบุคคลในฐานะพยานและในฐานะผู้ต้องหาดังกล่าวนั้นจะเห็นได้ว่าถูกกระทบกระเทือนอย่างชัดเจนเนื่องจากตามปกติบุคคลย่อมหวั่นไหวได้หากมีการขู่เข็ญ บังคับ หลอกลวง ให้คำมั่นสัญญา หรือจูงใจ ทำให้ไม่ให้การตรงตามความเป็นจริง การต้องห้ามรับฟังพยานหลักฐานในส่วนนี้จึงเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยโดยแท้ (มโน ซอศรีสาคร, 2538) บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศไทยและแนวทางของการบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้คำให้การเป็นไปตามความเป็นจริงไม่ถูกชักจูงให้เบิกความไปในแนวทางอื่น

ประเภทที่สอง พยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับหรือการค้นอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามหลักแล้วพยานหลักฐานเหล่านี้แม้ได้มาจากกระบวนการอันมิชอบแต่ไม่ได้กระทบเนื้อหาคุณค่าของพยานหลักฐานเนื่องจากถ้อยคำ ทั้งในรัฐธรรมนูญหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 การกระทำโดยมิชอบเป็นเพียง

วิธีการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นและมีอยู่ก่อนแล้วแม้จะได้มาด้วยวิธีการอันไม่ชอบก็ยังสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้อีกทั้งการกระทำโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่หรือการจับโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ไม่ได้ทำให้เกิดพยานหลักฐานเหล่านี้ขึ้นแต่เป็นเพียงการได้มาโดยไม่ชอบเท่านั้นไม่ได้กระทบกระเทือนเนื้อหาสาระคุณค่าการรับฟังพยานหลักฐาน ปกติแล้วพยานหลักฐานประเภทนี้ศาลจะติงในเรื่องของน้ำหนักของพยานหลักฐาน วัตถุพยานหรือพยานเอกสารหากการได้มาโดยไม่ชอบสามารถนำสืบเพื่อให้ศาลรับฟังได้แต่เป็นพยานที่มีน้ำหนักไม่มั่นคง ศาลต้องรับฟังด้วยความระมัดระวังโดยลำพังพยานเช่นนี้จะเชื่อเป็นยุติลงโทษจำเลยไม่ได้เว้นแต่จะมีพยานหลักฐานอย่างอื่นหรือเหตุผล อย่างอื่นมาแสดงหรือมาประกอบ

กลุ่มพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบในต่างประเทศนั้นได้แก่ “หลักการตัดพยาน” Exclusionary Rule ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งพยานหลักฐานใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาโดยการตรวจค้นและการยึดที่มิชอบไม่อาจใช้ยันผู้ถูกค้นหรือถูกยึดนั้นในคดีอาญา (Christopher, Mueller B., 1999) ได้และยังหมายตลอดถึงหลักการของ Fruit of Poisonous Tree “ดอกผลของต้นไม้มีพิษ” (Evidence Advocacy, 1994) ที่ตัดพยานหลักฐานที่ได้รับมาจากพยานหลักฐานที่พบในการจับกุมที่มิชอบหรือการตรวจค้นที่ไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือการสอบสวนที่เป็นการบังคับขู่เข็ญในชั้นแรกออกจากกระบวนพิจารณาด้วย เพื่อยับยั้งมิให้เจ้าหน้าที่ละเมิดสิทธิของปัจเจกชนจากการตรวจค้นและยึดโดยไม่มีเหตุผล

สำหรับในประเทศไทยนั้นจากความต้องการและจำเป็นของบ้านเมือง ที่ยังต้องการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ความจำเป็นทางด้านเทคโนโลยีและงบประมาณ จึงไม่ควรยึดแบบอย่างของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่ การยอมให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นแม้กระทบสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในส่วนของวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานที่มิชอบแต่ในการรับฟังนั้นยังมีเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องยอมให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2541)

ประเภทที่สามพยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่อซื้อหรือล่อเพื่อให้บริการ อันได้แก่การที่เจ้าพนักงานตำรวจหรือบุคคลอื่นปลอมตัวเข้าไปทำการซื้อขายสินค้าที่ผิดกฎหมายจากผู้กระทำความผิดเพื่อให้ได้พยานหลักฐานมาดำเนินคดี ปกติแล้วศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานได้มาจากการล่อซื้อหรือล่อเพื่อให้บริการเนื่องจากการล่อซื้อเป็นแต่เพียงเทคนิคให้ได้พยานหลักฐานซึ่งบุคคลนั้นได้กระทำความผิดอยู่แล้วเป็นกิจวัตร แต่ในกรณีของการชักจูงให้บุคคลซึ่งไม่ได้กระทำความผิดเป็นกิจวัตรหลงเชื่อและตกลงในกระทำความผิดเพราะการล่อซื้อนั้นไม่ถือว่ามีพยานหลักฐานพิสูจน์ว่าผู้นั้นเป็นบุคคลที่กระทำความผิด (ธรรมรงค์ชัย วงษ์สวัสดิ์, 2561)

การการล่อซื้อหรือล่อเพื่อให้บริการซึ่งบุคคลที่ได้กระทำความผิดอยู่แล้วเป็นกิจวัตรไม่ได้กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของจำเลยแต่อย่างใดเนื่องจากการเป็นแต่เพียงวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานนั้นมาและไม่ใช่วิธีการที่ผิดด้วย แต่ในกรณีของการไปชักจูงให้บุคคลซึ่งไม่ได้กระทำความผิดเป็นกิจวัตรหลงเชื่อและตกลงในกระทำความผิดเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของจำเลยโดยแท้ (ภราดร ภคพัฒน์, 2521) เนื่องจากเท่ากับเป็นการจูงใจให้กระทำความผิดโดยหลงเชื่อเป็นการใช้อำนาจรัฐล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของบุคคล เป็นการใช้อำนาจในทางไม่ชอบและได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่เกิดจากการก่อให้กระทำความผิด

5. บทสรุป

จากการศึกษาในเรื่อง การรับฟังพยานหลักฐานของกระบวนการ ในชั้นพิจารณาของศาลยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในคดีอาญา ภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น จะเห็นได้ว่า หลักกฎหมายของไทย มีข้อกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกับของกฎหมายของต่างประเทศ อาทิกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายของประเทศอังกฤษ ฯลฯ แต่อาจมีความแตกต่างกันอยู่ ในประเด็นของวิธีการปฏิบัติตามข้อกฎหมาย ซึ่งจากการศึกษาวิจัย ในความแตกต่าง พบว่า การนำพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานบุคคล เพื่อนำสืบ ไม่เป็นการถูกต้องตามหลักแห่งความยุติธรรม และความเป็นธรรม ทั้งนี้ เป็นเรื่องของสิทธิ และเสรีภาพในปัจเจกบุคคล ทำให้สิทธิของตนเองถูกละเมิด โดยเฉพาะในกรณีของการสืบพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด

กรณี การได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยมิชอบก็ดี สำหรับประเทศไทยแล้ว พิจารณาได้ว่ามีความแตกต่าง จากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาบัญญัติไว้มิให้รับฟังพยานหลักฐานอันเกิดแต่การได้มาโดยมิชอบ แต่ในกรณีของการรักษาความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยส่วนรวม ความจำเป็นจากการได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยมิชอบ อาจมีความจำเป็น อย่างยิ่ง ภายใต้วัตถุประสงค์ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีนั่นเอง

ดังนั้น ผลจากการศึกษา รวมรวมความเหมือนหรือความแตกต่าง จากข้อกฎหมายซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือในกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ นำสืบพยานหลักฐาน มีความจำเป็นต้องแก้ไข ภายใต้วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ โดยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพนั้น จำเป็นต้องมีการแก้ไข ข้อกฎหมาย เพื่อสนับสนุนสิทธิและเสรีภาพ ตามหลักสิทธิมนุษยชน เช่น ให้มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการให้เลือกสาบานตน และ/หรือ ปฏิญาณตน ก็ได้ อีกทั้งจำเป็นต้องบัญญัติ บทกำหนดโทษแก่ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นล่ามให้แก่จำเลยในคดีอาญา กรณีที่พยานที่ไม่สามารถเข้าใจคำถามและไม่สามารถตอบคำถามได้ เพราะทำให้ข้อเท็จจริงทางคดีถูกบิดเบือนไปจากความเป็นจริง และอาจเป็นผลร้ายต่อพยาน ส่วนกลุ่มพยานหลักฐานที่เกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐาน จำเป็นต้องมีการแก้ไข เพื่อเพิ่มโทษให้แก่ผู้ที่ฝ่าฝืน โดยเจตนา เพราะถือว่าเป็นการทำลายข้อเท็จจริงในคดี มีอันต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยพิจารณาจากข้อกฎหมาย ซึ่งบัญญัติให้มีระวางโทษ สองในสามส่วน จึงไม่มีความเหมาะสม ในบางเรื่อง (คณิต ณ. นคร, 2561) เพราะจากเจตนาที่ต้องการทำลายข้อเท็จจริง สมควรจะต้องรับโทษ เสมือนหนึ่งตัวการด้วยเช่นกัน อีกทั้งยังเป็นเสมือนหนึ่ง เป็นการมาศาลด้วยมือที่ไม่สะอาด (เสริมศักดิ์ วงศ์กระจ่าง, 2545) อย่างไรก็ดี การปรับปรุงหรือแก้ไขข้อกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างรัฐและเอกชน และเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล นั้นต้องพิจาณาอย่างละเอียด เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อบริบทของประเทศไทย ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมต่างประเทศ อาทิระบบทางวัฒนธรรม หรือแนวคิด หรือแม้แต่วิถีการดำรงชีวิต แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ในเงื่อนไขของความชอบธรรม และความยุติธรรมที่แท้จริงด้วย

6. เอกสารอ้างอิง

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2541) *กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง*.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน.

จิรพจน์ ไทยเล็ก. (2544) “ปัญหาคุ้มครองสิทธิทางอาญาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี: สิทธิที่จะไม่ปรักปรำตนเองก่อนถูกฟ้องคดี.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ. นคร. อดีตประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (คปก.). สัมภาษณ์, ตุลาคม 2561

ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ. นคร. (2560). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายพื้นฐานการเข้าใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน

ณรงค์ ใจหาญ (2544). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โรงพิมพ์เดือนตุลา.

นราธิป แย้มศรี. (2542) “สิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540:” ศึกษาเฉพาะกรณีอำนาจฟ้องคดีอาญาของประชาชนในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในเวลาปกติ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์. (2001). ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐาน (Online). Retrieve from: http://www.lawonline.co.th/Document/AcharnPitikul19.doc. [August 28, 2001].

พ.ต.อ. (พิเศษ) ชาญ คำวรรณ. อดีตรองผู้บัญชาการกองบังคับการตำรวจภูธร ภาค 7 (จังหวัดพิษณุโลก). สัมภาษณ์. ธันวาคม 2561

ภราดร ภคพัฒน์. (2521). การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการลงโทษ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

มโน ซอศรีสาคร. (2538) “การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ ค้น ยึด โดยมิชอบ: ศึกษาเฉพาะกรณีพยานวัตถุและพยานเอกสาร.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรากรณ์ คริศณุ. (2013) “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาได้”. พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477. กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์ บจก.

พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พุทธศักราช 2553 (Online). Retrieve from: http://th.wikisource.org/wiki/พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ_พ.ศ._๒๕๕๓ [March 23, 2019]

สุขสมัย สุทธิบดี. (2527). *กฎหมายอาญาภาค 1*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

สุนทร เกิดโภคา. (2541) “บรรทัดฐานของศาลฎีกาในเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

สมพร พรหมหิตาธร. (2544). *พยานหลักฐานในคดีอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

เสริมศักดิ์ วงศ์กระจ่าง. (2545) พจนานุกรมคำศัพท์กฎหมายและการใช้คำ: อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ส. เอเชีย.

หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. (2544) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา

หม่อมราชวงศ์ เจริญสุข สุขสวัสดิ์. อดีตนายกสภาทนายความภาค 5 (จังหวัดเชียงใหม่). สัมภาษณ์. พฤศจิกายน 2561

ธรรมรงค์ชัย วงษ์สวัสดิ์. อัยการ 4 สำนักงานอัยการสูงสุด. สัมภาษณ์. พฤศจิกายน 2561

Evidence Advocacy. 4th ed. London: BPC Wheaton, Exeter, 1994.

California Evidence Code 1879.

Canada Evidence Act 1985.

Christopher, Mueller B. (1999). Evidence Bulletin Page (Online). Retrieve July 2018. From Website: http://spot.colorado.edu/~muellerc/EvBul01.htm.

Criminal Procedure (Scotland) Act. 1995

Philip, Asyerley Jone, and Card Richard. Introduction to Criminal Law. 11th ed. London: Thomson Litho, 1988.

The Criminal Procedure Act 1967.

The European Communities Act 1972.

The Prejury Act 1911.